

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ

Правові основи митного контролю визначаються Конституцією України, що встановлює також принципи і межі діяльності державних органів влади, зокрема митної служби України, призначенням якої є виконання важливих завдань з утілення в життя митної політики і захисту економічних інтересів держави. Забезпечення прав і законних інтересів учасників митно-правових відносин, що відповідає закріпленій у Конституції України ідеї служіння держави інтересам людини, є кінцевою метою контролю в митній службі. Значення ж внутрішнього контролю полягає в тому, що через його вплив на підконтрольні об'єкти митної системи реалізуються визначені законодавством цілі митної діяльності.

Суть митного контролю за дотриманням законодавства України з питань митної справи полягає у встановленні факту відповідності поведінки суб'єктів переміщення встановленим митним правилам (митний контроль у широкому розумінні цього поняття).

У п. 24 ст. 4 МК України 2012 року дефініція «митний контроль» формулюється як «сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку» [4].

Отже, заходи організаційного й матеріально-технічного характеру, спрямовані на забезпечення законності й дисципліни учасників митних правовідносин виносяться за рамки вузьконормативного визначення митного контролю як діяльності, виконуваної безпосередньо в пунктах пропуску через митний кордон або в інших нормативно визначених місцях.

Доцільно визначити загальні засади митного контролю. Окрім поняття митного контролю, до таких варто віднести функції, види, мету, принципи, суб'єкти і об'єкт митного контролю.

В. Гарашук визначає такі основні функції митного контролю:

- наповнення державної казни шляхом стягненнями та інших митних платежів;
- захист зовнішніх та внутрішніх економічних інтересів держави, національного виробника;
- реалізація та забезпечення законності і дисципліни учасників митних правовідносин;
- попередження та припинення порушень митних правил, застосування правових санкцій щодо правопорушників;
- розробка й запровадження (разом з іншими компетентними органами) механізм у зовнішньої та внутрішньої економічної політики [1]. Вони переважно кореспондуються з основними функціями митної служби – фіскальною, захисною (економічною), правоохоронною, статистичною.

Порядок здійснення митного контролю транспортних засобів визначається видом останніх: автотранспортних засобів; морських та річкових суден; залізничних транспортних засобів; повітряних суден.

Загальний митний контроль залежно від кількості переміщень товарів і транспортних засобів через митний кордон протягом певного періоду можна класифікувати на первинний і повторний.

Окремо необхідно відзначити існування митного контролю в спеціальній і тимчасовій його зонах.

С. Пахомов зазначає наявність 3 видів митного контролю [5], критерієм класифікації яких є правовий режим об'єкта митного контролю – звичайний, спрощений, спеціальний. Аналогічну класифікацію наводить і П. Шеремета [8, с. 9].

Останнім часом у митному законодавстві з'явилося поняття «фактичний контроль» [1], під яким розуміють комплекс заходів, спрямованих на визначення фактичних показників кількості, якості й відповідності найменувань енергоносіїв, заявлених у вантажній митній декларації, найменуванням носіїв, що переміщуються через митний кордон, шляхом перевірки документів, показників приладів, використання технічних заходів митного контролю, проведення контрольних замірів, відбору проб енергоносіїв, отримання відомостей, у тому числі із застосуванням митних лабораторій. Метою фактичного контролю є запобігання несанкціонованому доступу до вимірювальних приладів, облік кількості й контроль якості енергоносіїв, здійснення контролю за митною документацією. Отже, є всі підстави класифікувати митний контроль на фактичний і документальний. Такий поділ обґрунтований ступенем доступу до об'єкта митного контролю.

Згідно зі ст. 336 МК України митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів України в тій чи іншій формі. Зрозуміло, що залежно від конкретних об'єктів і суб'єктів контролю та його цілей зазначені форми митного контролю виявляються по-різному. Але у всіх випадках загальним правилом є неприпустимість заподіяння неправомірної шкоди правам і законним інтересам учасників митних правовідносин.

Підсумовуючи загальну характеристику митного контролю, зазначимо, що нею не вичерпується дослідження організації контролю. Важливо визначити мету митного контролю, а також вихідні засади його здійснення. З'ясування принципів положень митного контролю дає змогу проаналізувати етапи контрольної діяльності митних органів, що відбивають її функціональні динамічні характеристики; розкрити юридичну природу, цілісність змісту митного контролю, а також його специфіку як різновиду державного контролю.

Список використаних джерел:

1. Гаращук В. М. Митний контроль в Україні: шляхи становлення й розвитку / В.М. Гаращук // Проблеми законності. – 2004. – № 66. – С. 97 – 103.
2. Дем'янчук С. Г. Моделі гуманізованого митного контролю / С.Г. Дем'янчук // Проблеми інформатизації та управління. – 2004. – № 9. – С. 56–59.
3. Корнева Т. В. Митний контроль в Україні: організаційно-правові питання. – К., 2003.
4. Митний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 14 лют. 2014 року: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014 – 344 с.
5. Пахомов С. Деякі проблемні питання застосування митного законодавства України / С. Пахомов // Митна справа. – 2002. – № 3. – С. 47–50.
6. Рекомендації Президії Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства України з питань митної справи» від 14.07.2005 року № 04-5/218 [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. - Режим доступу: www.rada.gov.ua.
7. Чорний В. Б. Україна і митна справа: історичний нарис. – К.: КВІЦ, 2000.
8. Шеремета П. М. Правове регулювання митної діяльності в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Одеса, 1999.